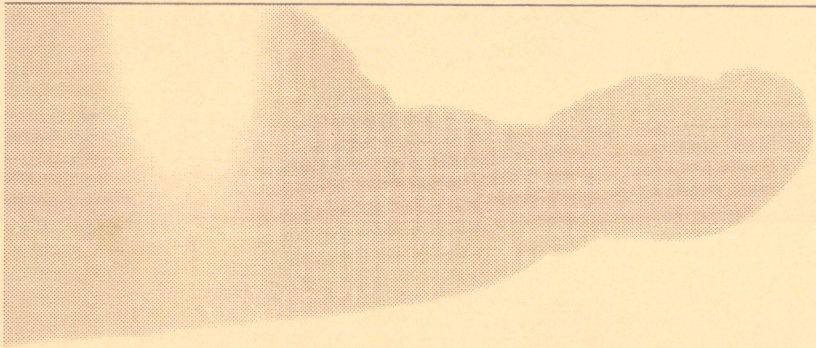
zensor ...

Zensor 9 — winter 2000

LOTUSvijver
iEP LAAN 21
2565 LC
DENHAAG.

Redactioneel

Op de valreep en echt de allerlaatste keer deze eeuw, is het ons gelukt om een fijn dubbeldik jaar-, eeuw- en milleniumwisselings-nummer te maken.
Nico en Maurice hebben de eeuw uitgeluid met een aantal prachtige Millenium-lezingen. Wij borduren in dit nummer voort op een aspect dat in alle vier de lezingen op een steeds wisselende manier aan de orde is gekomen: Zen als vorm, in het westen, anno 1999 - 2000. In zijn laatse lezing stelde Nico de contemplatieve mens centraal, waarbij Zen een van de methoden is om zo iemand te worden of te zijn. Welke waarde hij daarbij hecht aan de traditie van de school waarin hij huist, is niet duidelijk. Dat die traditie waarde heeft, is wél duidelijk. Kortom, de komende eeuw blijven we rustig doorzoeken en experimenteren. Om ons steentje daaraan bij te dragen, bieden we in dit nummer van de Zensor een interwiew met Genno Pagès Sensei, lerares in Parijs, die op geheel eigen wijze vorm geeft aan haar 'zenhuis'. Voorts een interview met Maurice, waarin hij zijn visie weergeeft op Zen in het westen als een niet- westerse Boeddhistische praktijk en zijn wens om een vorm te vinden waarmee we hier, op eigen wijze, uit de voeten kunnen.
En natuurlijk bijdragen van Nico, van Gretha, de haiku-hoek, het programma voor het komende seizoen en een verslagje van de jaarvergadering. Ook leggen we jullie de thema's voor voor de komende nummers van Zensor, zodat jullie onder het licht van de kertsboom alvast lekker op je pen kunt kluiven.
We wensen een ieder een daverend uiteinde en een intens stil begin van het nieuwe jaar.

Corrie

Oproepen van de redactie

Ilse, redactielid van Zensor, woont sinds kort in Salt Lake. We kunnen wel rekenen op tekstuele bijdragen, maar niet meer op hand en spandiensten zoals het doen van interviews en het in elkaar zetten van de Zensor. Hetzelfde geldt voor Henk. Henk woont in Parijs. We zijn daarom dringend op zoek naar nieuwe redactieleden. Het hebben vooral behoefte aan vers bloed, iemand van de donderdagavondgroep. We bieden een inspirerende en vooral ook gezellige werkomgeving. En elke keer is het weer zo gebeurd!
Sangha- leden met ambitie, die de Zensor een warm hart toedragen, schroom niet! Je kunt je aanmelden bij een van de redactieleden of stop je naam en telefoonnummer in de doos.

We zijn van plan om de komende nummers van de Zensor meer thematisch te vullen. Om Sangha- leden de gelegenheid te bieden alvast na te denken over thema's en misschien een bijdrage zouden willen leveren aan de Zensor, melden we de thema's van de komende twee nummers:

- *De rol en betekenis van de sangha voor de leden. Wat biedt de Sangha, wat niet, wat biedt jij en wat zou je willen bieden. Is er zoiets al een 'wij-gevoel' en zo ja, hoe ziet dat er dan uit en welke betekenis heeft het voor je.*
- *Zen in het gezin. Hoe kijken kinderen aan tegen een mediterende mamma of pappa. Voed je je kind(eren) anders op omdat je Zen beoefent. Wordt er gezamenlijk 'geZENd'. Of is de Zenbeoefening iets dat (misschien tegen wil en dank) 'naast' het alledaagse gezinsleven plaatsvindt.*

We zijn erg benieuwd naar jullie ideeën, ervaringen en tips. Wij kijken ernaar uit!

Van Nico

Mede onder de aangename druk van de Millennium-lezingen heb ik met veel verwondering naar de afgelopen jaren omgezien. Er lijkt een zeer persoonlijke levenslijn te lopen, een constante, onbedacht en onbedoeld,
die door alle omstandigheden heen zich onweerstaanbaar een weg baant, zoals bloed kruipt waar het niet gaan kan.
Maar in de verstrengelingen van gebeurtenissen - sesshins, reizen, conferenties, zazenavonden en -weekends, introductie-cursussen, gesprekken - en in de wirwar van vele ontmoetingen, soms eenmalig of kortstondig, soms met grote regelmaat en gedurende zeer lange tijd, komt het me al terugblikkend voor dat we aan elkaar een verhaal proberen te vertellen. Waar dat verhaal overgaat, is me nog steeds niet duidelijk. Het begin er van heb ik nooit kunnen ontdekken, en wanneer en of er ooit een einde aan komt, weet ik niet. Er is veel sprake van geboorte en dood. Er gaan veel geruchten. Er lijkt een intrige gaande. Maar iedereen lijkt te werken aan een eigen plot. En in de verwikkelingen en vertakkingen wordt mijn eigen verhaal steeds duisterder. Heb ik wel een eigen verhaal? Telkens als ik daar naar vraag, verlies ik de draad, en stijgt de spanning.
Ik ben iedereen dankbaar die de afgelopen jaren blijk heeft gegeven de zendo een goed hart toe te dragen. En ik hoop dat ook in de komende millenniun - even breed zien - de zendo voor velen een vertrouwde plek blijft om bijeen te komen voor de beoefening van contemplatie.

Nico Sojun Tydeman.

Gesprek met

Genno Pagès Sensei

van het zenhuis Kanzeon in Parijs

Genno Pagès Sensei ontving in 1992 dharma-transmissie van Genpo Roshi en begon nabij Parijs het Kanzeon zenhuis Dana. Eind november 1999 leidde zij een sesshin van de Kanzeongroep in Nijmegen. In gebouw De Refter in Nijmegen spraken we met deze lerares over haar activiteiten en daarmee, natuurlijk, over zen in het westen.

Genno Sensei, hoe bent u tot de zentraditie gekomen?

'Met het boeddhisme maakte ik in 1979 kennis tijdens een verblijf in Nepal. In 1982 kwam ik terug in Parijs waar ik Genpo Roshi, toen nog student van Maezumi Roshi, ontmoette en kennis maakte met de zentraditie. Ik ben sindsdien opgevoed in die traditie. De vorm die ik ken, helpt me, ik voel me er bij op mijn gemak. Het is de vorm die je hier op de sesshin ziet, met onderdelen van het zitten, service en oryoki, een formele manier om te eten. Deze vorm voldoet erg goed en ik ben daar zeer dankbaar voor'.

Hoe kijkt u aan tegen westerse invloeden en veranderingen in de zentraditie?

'Die zie ik geleidelijk ontstaan. De vorm die Genpo Roshi van zijn leraar Maezumi Roshi overnam kent al een transformatie en ook mijn vorm kent verschillen met die van mijn leraar Genpo Roshi. Maar in al deze vormen is de spiritualiteit volledig bewaard gebleven. Een verandering die in mijn praktijk is aangebracht zie je terug in de service en in de hiërarchie tussen mij en de mensen die bij mij studeren. In het traditionele zen bestaan verschillen in posities. Bij mij zijn de verhoudingen meer gelijk, hoewel de taak en positie van mijzelf als leraar duidelijk is'.

'Ik verwelkom elke verandering als ze komen van leraren die zelf een lange en serieuze praktijktraining hebben ondergaan en die de geest van zen kennen. Er zijn meer zenleraren die experimenteren. Denk aan Bernie Glassman (Amerikaans zenmeester en organisator van o.a. bijeenkomsten in Duitse concentratiekampen, B.C.) die nieuwe

wegen gaat. Het is vooral dank zij deze experimenten dat zen qua vorm verandert. Maar ze kunnen alleen ondernomen worden door ervaren mensen die de zengeest door en door kennen. Je moet de traditie goed kennen, pas dan kun je wat veranderen'.

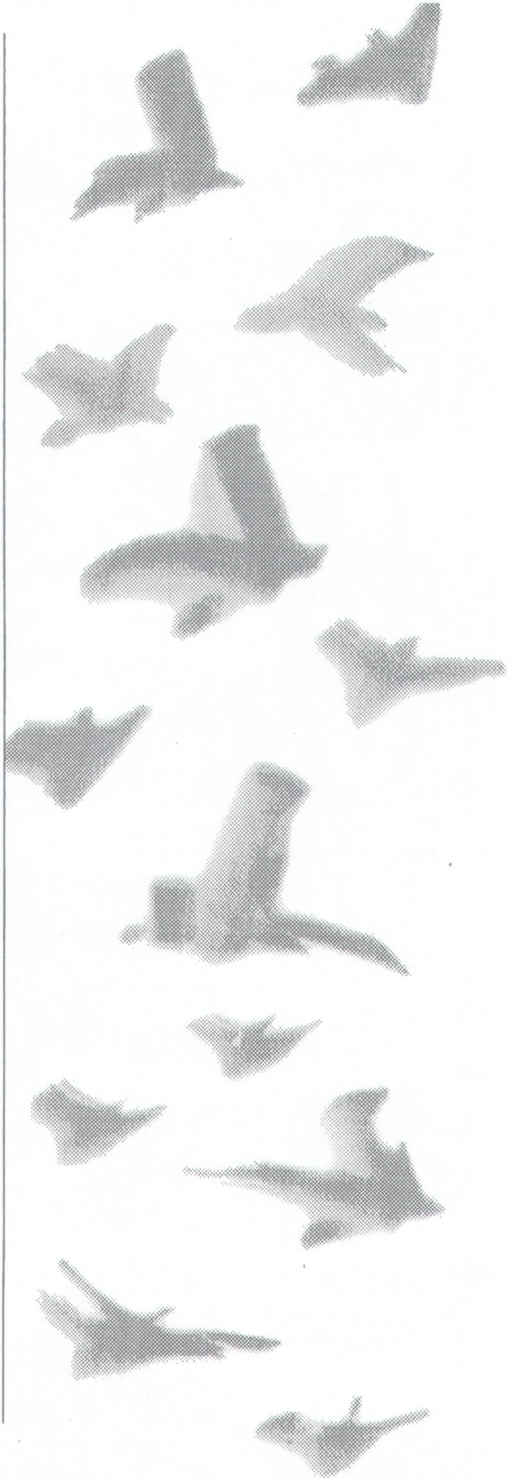
'Wat ik doe en eventueel aanpas, is niet een kwestie van mijn eigen wil, het is wie ik ben. De veranderingen ontstaan van binnenuit, organisch. Omdat we westerlingen zijn, verandert de vorm. Leraren van enkele generaties terug zouden wellicht verbaasd zijn over de vorm die wij hier toepassen. Die verbazing zou bijvoorbeeld betrekking hebben op het feit dat ik een vrouw ben en ik de groep niet zo leidt als een man misschien zou doen'.

Enige maanden geleden heeft u enkele wijzigingen aangebracht aan de door u gepraktizeerde vorm.

'Ja, dat klopt, afgelopen zomer heb ik het aantal services die we op een dag deden, teruggebracht van drie naar één. Ik merkte dat drie services op een dag na lange tijd wat veel werd en dat daardoor de aandacht verslapte, de geest verloren ging. Eén service per dag voldoet beter, ik merk dat de geest terug is. In de service reciteren we ook de lijn van de opvolging, ik vind het belangrijk dat we onze verbondenheid met de leraren uit het verleden uitdrukken'.

Nantenbō
KRAAIEN (1920)

Wat trok u in zen aan?
'Om te beginnen raakte het boeddhisme me diep, ik heb me enkele jaren met Tibetaans boeddhisme beziggehouden en wist dat dit mijn weg was. Ik koos uiteindelijk voor zen na mijn ontmoeting met Genpo Roshi. Overigens kan elk religieus pad, als je er serieus mee bezig bent, het effect hebben dat zen heeft. Het is belangrijk dat je het doét en je voor 100% geeft. Het is, denk ik, ook van belang dat je op een zeker moment besluit tot één bepaalde weg en je daaraan overgeeft. Dat je niet blijft steken in spiritual shopping'.

Ziet u zichzelf als een lerares of een gids?
'Ik bevind me op een pad en sommigen zijn geïnteresseerd in dit pad. Ik ben hen op dit pad enigszins vooruit en, in de staat waarin ik me bevind, kan ik hen helpen en begeleiden. Dat is de betekenis van de naam 'sensei', degene die eerder geboren was'.

U bent opgegroeid met het westerse boeddhisme en westerse studenten. Hoe is uw mening over hen, hun visie op zen? Westerlingen staan immers bekend als consumenten en sommigen denken wellicht dat zen te koop is?
'Het zal gebeurd zijn en nog wel gebeuren dat mensen dat denken. Maar als zen een waarheid is voor jou, dan breng je het in praktijk. Ik heb

toeristen gezien op dit gebied maar ook erg serieuze studenten, mensen die hun leven volledig wijden aan zen'.

Wat denkt u over ontwikkelingen in de richting van serieuze zentraining in het dagelijkseleven, de mogelijkheid de geest van zen ook in de dagelijkse praktijk tot uitdrukking te brengen?

'Leken die net zo serieus trainen als kloosterlingen en hun praktijk volledig in het leven integreren zorgen voor een transformatie die me zeer interesseert. Ze hebben kinderen, hun werk, hun sociaal leven en tegelijk ook die intense instelling'.

Is dat de toekomst?

'Zentraining is niet alleen voor kloosterlingen maar voor iedereen weggelegd, voor mensen met een baan en kinderen. Het is fantastisch dat mensen dit presteren. Ik ben erg geïnteresseerd in de ontwikkeling van de lekenpraktijk. Bij ons in Parijs gebeurt dit ook, sommigen van mijn studenten hebben gezinnen en kinderen'.

Kunt u uw activiteiten in Parijs beschrijven? U heeft een zencentrum?

'Het is meer een zenhuis dan een centrum (lach). Ik heb vier studenten waaronder een paar met 2 kinderen. Ik heb zelf sinds 15 jaar een relatie maar ik beschouw hem niet als een student. We hebben een zendo waar ook externe leerlingen komen. We zitten elke ochtend en op drie avonden, doen eens per maand een sesshinweekeinde en langere sesshins op andere plaatsen. In de zomer trainen we een maand lang. Daar komen ook mensen met kinderen naar toe'.

'Eén week organiseren we er activiteiten voor de kinderen zoals theater, kleuren, ze kunnen doen wat ze willen, ze kunnen de zendo in, deel nemen aan de ceremonie, aan oryoki enzovoort. Ik besloot tot die week voor kinderen omdat kinderen nog wel eens worden buitengesloten van zen. Kinderen weten niet altijd wat ouders in een sangha en tijdens zentraining doen. Ik ben voor openheid. Maak er geen geheim van, er is niets speciaals. Laat ze de service zien, de zendo'.

'Laat ze deel uitmaken van je hele leven. Ik stelde een moeder die zen praktizeert voor om te zitten als de kinderen naar bed gaan zodat zij hun moeder zien oefenen als ze gaan slapen. Zo raken kinderen gewend aan zentraining. Het is ook goed voor de volwassenen. In mijn sangha zijn de mensen niet gewend aan een stille kloosteromgeving, integendeel, er zijn kinderen, soms hoor je er een huilen, je hoort allerlei geluiden. Men verwacht geen volledige stilte. In de zomer zie je soms een kind de zendo binnenlopen, dat is allemaal in orde. Zo ontstaat integratie van zen met het dagelijks leven'.

Salt Lake

Een bericht uit Salt lake City Het zit erop! Drie maanden van shuso-schap. Ik mag weer op stap, het huis uit. Ik kan weer mijn eigen boodschappen doen, ik kan koffie bij Brumby's gaan drinken en ik hoef niet meer op bepaalde tijden de services te doen. Het is zelfs vakantie in het centrum. Mensen die voor kortere of langere tijd in het centrum hebben gewoond vertrekken. Over een paar dagen vlieg ik naar Amsterdam, voor een vakantie.

Het zijn voor mij drie bijzondere maanden geweest, met een prachtige afsluiting in de vorm van een ceremonie; Shuso Hossen.

In deze maanden heb ik een plek gevonden om te zijn, zowel letterlijk als figuurlijk. Het appartement waar ik woonde werd geschilderd, hetgeen betekende dat ik in het begin heb gezworven van de ene kamer naar de andere. Soms verbleef de helft van mijn spullen in de ene kast en een paar etages lager was de andere helft. Na ongeveer 6 weken kon ik me in een kamer installeren met uitzicht op de bergen. In een centrum thuis raken vraagt tijd. Het is een organisch, dynamisch al langer funktionerend geheel en door mijn rol als hoofdmonnik had ik bepaalde verantwoordelijkheden, maar welke precies. Het is een kunst en een uitdaging om een balans te vinden tussen deze verantwoordelijkheden en het reeds bestaande.

Het kostte ook tijd om me te realiseren dat dit mijn thuis is in de komende jaren. Om me echt te realiseren, dat Amsterdam een plaats is voor korte bezoeken, om het vervolgens weer te verlaten. En dan eindelijk is het zover: Shosu Hossen. Ongeveer drie weken van te voren had ik een koan gevonden.

> Koan nr 26 uit de Hekigan Roku.
> A monk asked Hyakuyo: "What is a matter of special wonder?"
> Jo answered, "Sitting alone at Daiyu Peak."
> The monk made a bow, and Hyakuyo immediatly hit him.

De laatste dagen voor de ceremonie zat ik regelmatig met deze koan en langzaam rijpte er een verhaal. De ceremonie zelf hadden we een aantal keren geoefend. Ik wist wat ik moest doen en zeggen op de verschillende tijdstippen. Anderhalve dag van te voren had ik het gevoel; ik ben er klaar voor, er is niets meer te doen, laten we de ceremonie nu maar doen. Maar dan is het wachten geblazen; een merkwaardige sensatie. In het begin vond ik het vervelend. De dag van de ceremonie was daar, ik had niets meer te doen en ieder moment en iedere handeling van de

dag was alsof het de laatste zou zijn. Ik hèb nog nooit zo kompleet, volkomen en bewust ieder moment van een dag meegemaakt. Ik was dan ook uiterst kalm toen s'avonds de ceremonie begon. Iedereen is in vol ornaat aanwezig, alles heeft een eigen timing. Tijdens het zeer langzaam gezongen hartsutra, wordt de koan op een kleine standaard door de jisha gebracht en juist op het moment dat de sutra eindigt zeg ik ATTENTION, lees de koan voor en geef de toespraak. Deze wordt afgesloten met de uitnodiging aan de Benji (Bep) om een gedicht dat bij deze koan hoort voor te lezen.

Tijdens het reciteren, pak ik de standaard op, draag deze langzaam door de zendo terug naar Roshi's plaats, maak een serie buigingen en krijg de shipei, een lange zwarte stok en ga terug naar mijn plaats. Ik daag iedereen die aanwezig is uit om vragen te stellen in Dharma Combat. Hier had ik het meeste tegen opgezien, maar het was eigenlijk het leukste. Razend snel volgt het antwoord de vraag op, wordt er bedankt voor het antwoord, volgt van mijn kant, "May your life go well", en een dreun met de shipei op de grond, volgende persoon " Attention shuso", de vraag, antwoord etc. Tot de laatste vraag en deze kwam van de Shoki Wilma, mijn steun en toeverlaat gedurende deze maanden. En na het terugbrengen van de shipei, lezen de eerdere shuso's hun gedichten voor, met als laatste Roshi. And that's the end.

Maak het goed. liefs,Gretha.

Jaarvergadering 1999

De jaarvergadering van het zencentrum afgelopen november liet kort samengevat zien dat het centrum goed wordt bezocht, dat er een financieel gezonde situatie is en dat het, medio 1999 opgeknapte, zencentrum verder kan worden verbeterd.
Het openingswoord kwam van Hans die onder meer de gezamenlijk geleverde inspanning voor het opknappen van de zendo memoreerde. Nico toonde zich tevreden met het resultaat van de verbouwing. Wat betreft de avonden en weekeinden, die worden goed bezocht. Het is, benadrukte Nico, belangrijk de zenbijeenkomsten met regelmaat te bezoeken. Gretha, die voor onbepaalde tijd in Salt Lake City verblijft, wordt vervangen door Lida Kerstjes. De millenniumlezingen die Nico samen met Maurice en de pr-werkgroep heeft opgezet, vragen veel tijd.
Financieel staat het centrum er redelijk voor. Er is in 1998 een kleine reserve opgebouwd, hetzelfde resultaat wordt verwacht voor 1999. De kosten voor de verbouwing zijn binnen de begroting gebleven. Penningmeester Adriaan sprak zijn waardering uit over het aantal vrijwillige bijdragen (in totaal een bedrag van fl 5760,-) waarmee een flink deel van de verbouwing kon worden bekostigd. Voor de betaling van passe partouts wordt gekeken naar een andere regeling, geënt op vaste ingangsdata waardoor de inning van gelden overzichtelijker kan worden. Adriaan gaat daarover in conclaaf met de portiers.
Voorzitter Hans vroeg naar eventuele suggesties voor verbeteringen/aanpassingen. Die kwamen er volop: tafels in de koffie- en theeruimte wat meer in de ruimte plaatsen, ramen van de buitenzijde laten wassen, nieuw kleed in de hal, een andere stofzuiger, prikbord beter aanbrengen en meer kapstokken enzovoort. Er wordt bekeken hoe aan de wensen en suggesties kan worden tegemoet gekomen. Het rondje langs de werkgroepen gaf een knelpunt te zien bij de schoonmaak. Marina verzorgt hier de coördinatie. Zij hoopt nog mensen te kunnen werven zodat de druk op de bestaande ploeg kan worden verminderd.
Maurice vertelde dat het nieuwe programma voor het eerste halfjaar rond is en in december verschijnt. De avondzazen voor de dinsdagavond begint op 11 januari, de eerste bijeenkomst voor de donderdagavond staat voor 27 januari gepland. Op 20 januari is een open avond.

Ben Claessens

Financiën

Op de Zendo-bijeenkomst van 23 november 1999 heb ik wat verteld over de financiële situatie van de "Stichting Zen Centrum Amsterdam" (verder: "de Zendo"), waarvan ik penningmeester ben. Ik ben gevraagd ook een stukje voor de Zensor te maken over de financiën van onze organisatie.

De jaarrekening over 1998 is dit najaar boekhoudkundig voltooid en goedgekeurd. In 1998 is een bescheiden positief resultaat gehaald, wat zelfs iets hoger was dan dat van 1997. Dit positief saldo wordt bijgeboekt bij de algemene reserve die we aanhouden voor toekomstige investeringen, en om de continuïteit van de Zendo ook in iets magerder jaren te waarborgen. De reserve is in 1999 aangesproken om de renovatie van onze ruimte en het verlof van Nico te financieren. Voor de renovatie is ook een beroep gedaan op giften. Een grote groep mensen (73) heeft een donatie gedaan. Hierdoor kon de renovatie worden uitgevoerd volgens de oorspronkelijke begroting. De totale uitgaven zijn keurig (net) binnen budget gebleven.
De huur van de nieuwe "daisan-kamer" zou tot een structurele stijging van huisvestingskosten hebben geleid, ware het niet dat we dit kunnen financieren uit de verhuur van de ruimtes op de zaterdagavonden aan *Stichting Ophraïs*. Ook deze verbetering van onze huisvesting is dus financieel beheersbaar.
Er is dus geen reden tot zorg. We mogen echter niet vergeten dat de Zendo een kleine, en daardoor relatief kwetsbare organisatie is. We zijn volkomen afhankelijk van de mate van deelname aan onze programma's. Die is zonder meer stabiel te noemen voor wat betreft de dinsdagavonden, maar het aantal deelnemers aan de beginners- en vervolgcursussen op de donderdagavond is bij iedere nieuwe cursus weer spannend. Een fluctuatie van een tiental op de totale deelname heeft direct merkbare gevolgen voor de financiële situatie van de Zendo.
Ik heb voor de toekomst nog enkele wensen om het beheer van de financiën te verbeteren. De beheersing van de 'additionele kosten' moet beter. Hiermee bedoel ik alle kosten die niet voor onderricht gemaakt worden, zoals bijvoorbeeld voor dit blad. Er zullen hiervoor limitatieve budgetten komen, om te voorkomen dat we met onverwachte kostenoverschrijdingen geconfronteerd worden. Ook de betalingsdiscipline van sommigen voor de deelnamekaarten kan beter, dit om extra administratieve rompslomp te vermijden en om het risico op inkomstenderving te verkleinen.
De Zendo is geen "booming business", maar we kunnen toch maar een oefenplek in Amsterdam in stand houden. Dat is niet in geld uit te drukken, maar wel de verdienste van alle mensen die de Zendo (ook financieel) ondersteunen.

Adriaan Bakker

Haiku-hoek

Zoals al enige tijd geleden is beloofd een (beperkt) overzicht van Nederlandstalige haiku-publicaties voor wie daar op zijn gemak eens wat in zou willen bladeren. Want zo lees je haiku's, geloof ik. Je slaat een boek open en bladert er wat in. Je oog valt vanzelf op iets wat je aanspreekt, de ene haiku meer dan de ander.

- **Vuursteen,** *een periodieke uitgave van de Nederlandse Haiku Kring, samen met het Haikoe Centrum Vlaanderen. Het blad verschijnt vier keer per jaar.*
- **Haiku, een jonge maan,** *door J. van Tooren, Meulenhoff Amsterdam. Een prachtige uitgave met veel vertaalde Japanse haiku's van alle grote meesters en met zeer interessante achtergrond informatie.*
- **Zaden van een berk;** *het dichten van haiku en de geestelijke reis, door Clark Strand, Uitgeverij Elmar- Rijswijk.*

Eveneens een fraaie uitgave, bestaande uit kleine hoofdstukken die als op zichzelf staand gelezen kunnen worden.

- **Bloemlezingen vertaalde Japanse haiku:**
  - *Yosa Buson, De maan in bezit, 1987*
  - *Matsuo Basho, Geluid van water, 1989*
  - *Karel Hellemans (samensteller), Sporen van stilte, 1994*
- **Bloemlezingen Nederlandstalige en Vlaamse haiku:**
  - *Haiku, een vroege pluk, 1981*
  - *Haiku, een vierkantje zon, 1984*
  - *Haiku, een kleine regenboog, 1983*

Deze bloemlezingen, mooi verzorgde, kleine uitgaven, zijn verschenen bij uitgeverij Kairos, Soest.

Henk

De grote stilte
Je hoort een vogel stappen
door 't gevallen blad
Ryushi

Zwervende priester
is in de mist verdwenen
zijn bel klinkt nog voort
Meisetsu

Schoppend en steigerend
en zonder om te kijken
en weg is het jaar
Senkaku

Zo'n mooi Oudejaar!
wat wierookstokjes zou ik
wel willen kopen
Basho

Nieuwjaarsmorgen
ergens klinkt zacht klokgelui
ik open mijn raam wat
(Sangha- lid)

Zoef-zoef-zoef-zoef-zoef
een zwaan doemt op uit de mist
en lost er weer in op
(Sangha- lid)

Bokuzan
THREE BUDDHIST
JEWELS

Geen Sangha-ledenvergadering meer voor mij!

Je kan niet zeggen, dat het niet duidelijk is wat mijn mening is, als je de titel van dit stukje gelezen heb. Misschien denken mensen dat ik provoceer maar zo is het absoluut niet bedoeld, het is bloedserieus.
Wat me niet duidelijk wordt, is wat de bedoeling van deze bijeenkomsten is. In het verleden heb ik daar al eens over geklaagd, maar dat heeft niet tot verbetering geleid. Misschien wil het bestuur de Sangha-leden een beetje het gevoel geven, dat ze niet helemaal buitenspel staan, maar na de laatste vergadering is wat mij betreft dat gevoel alleen maar versterkt. Het is niet mogelijk om een redelijke begroting op papier te krijgen van de penningmeester. Natuurlijk er zitten risico's aan, maar dat is bij elke stichting zo. Maar dit hoeft niet te betekenen dat de penningmeester de informatie van een notitieblokje opleest, omdat deze bang is dat de huurders de cijfers in handen krijgen en die tegen ons zullen gebruiken. Belachelijk!
Je vraagt een redelijke huur, daar moet je dan opening van zaken van kunnen geven, als dat niet zo is zit er dan misschien een luchtje aan? En willen we dat? Ook de manier van vergaderen is zo tradioneel dat -zoals op de laatste vergadering- eigenlijk maar een paar mensen het woord hebben gevoerd.

Het woord vergaderen is in dit geval dan ook niet op zijn plaats. Het kan ook anders, als iedereen de kans krijgt zijn of haar steentje bij te dragen.
Dit soort vergaderingen zouden het basisgevoel van de Sangha moeten weerspiegelen. Als dat waar is, dan is het slecht gesteld in onze Sangha. Kan het mogelijk anders?
Allereerst wordt het tijd dat het hele bestuur aftreedt, niet omdat ik denk dat ze het slecht gedaan hebben, of slecht doen, maar de tijd dat de meeste mensen erin zitten is veel te lang. Een frisse wind en geen bestuursleden die ook lesgeven, met uitzondering van Nico. Nico als voorzitter die twee bestuursleden kan benoemen, en twee bestuursleden die gekozen worden door de Sangha-leden. Nico houdt op basis van zijn spiritueel leiderschap van onze Sangha het vetorecht. Een maximum tijd voor de zittende leden van het bestuur.
Openbare bestuursvergadering dienen ruimschoots van te voren worden aangekondigd op een plaats die voor iedereen toegankelijk is. Sangha-vergaderingen dienen zo gestructureerd en voorgezeten te worden dat er op de vergadering meer mensen aan het woord kunnen komen, zodat het duidelijker wordt wat de mening van een grotere groep is.
Ik geloof echter niet dat hier in de naaste toekomst gehoor aan gegeven zal worden vandaar dat ik ook niet meer op Sangha-vergaderingen aanwezig zal zijn.

Jaap de Vries Robles

Naar een volwaardige zentraining in het dagelijkse leven

Zensor wijdt een interviewreeks aan het thema 'zen in het westen'. Na Hans Lastdrager dit keer een gesprek met Maurice Knegtel, als docent verbonden aan het Kanzeon zencentrum, over zijn persoonlijke (zen)ervaringen en zijn visie op 'zen in het westen'. Maurice: 'We hebben nu boeddhisme in het westen, maar geen westers boeddhisme'.

'Zen, de sutra's en de sangha zijn afkomstig uit culturen waar ze een ontwikkeling van eeuwen hebben ondergaan, met als doel de praktijk van het zitten te verdiepen ter voorbereiding op een opener beleving van het bestaan', zegt Maurice. 'In het westen zijn we nog maar net begonnen daarvoor een eigen praktijkkader te ontdekken. Zo ontwikkelt de Kanzeon sangha in Amsterdam een zenpraktijk ín de wereld. De uitdaging die ik zie, is te komen tot een volwaardige zentraining in het dagelijkse leven'.
Maurice Knegtel, 36, filosoof, docent boeddhisme en zen, schrijver en verbonden aan het Kanzeon Zencentrum in Amsterdam. Vanuit zijn praktijk werkt hij al geruime tijd mee aan de omvorming die de traditionele zentraining in onze omgeving bezig is te ondergaan. 'Elke beoefenaar van zen is daar in wezen zelf en mede verantwoordelijk voor. Ik zie vormen van lokale spiritualiteit ontstaan, een meer op de individuele situatie gerichte zenbeoefening. De vorm verandert maar de vragen die we daarin tegenkomen en te beantwoorden hebben, zijn dezelfde als vanouds: wat is dit leven, wie ben ik, wat is zen?'

Het gesprek met Maurice vindt vroeg op de dinsdagavond in het zencentrum plaats. Maurice werd al op jonge leeftijd met levensvragen geconfronteerd. Het overlijden van zijn vader toen hij 15 was vergrootte zijn interesse voor het godsdienstonderwijs op school waarin ook gesproken werd over boeddhisme. Maurice: 'Wat me in het boeddhisme aansprak was de vergankelijkheid als uitgangspunt en de worsteling van de Boeddha met zijn

lijden aan de vergankelijkheid'.
'Die interesse leidde tot een studie filosofie. Voor zijn afstudeerscriptie (Boeddhistische kennisleer) kon hij met een beurs naar India. Hij bezocht met zijn vriendin verschillende Aziatische landen, ontdekte er zijn affiniteit voor de Aziatische wereld en maakte er kennis met meditatie. Terug in Nederland begon hij met zentraining, 'de meest kale beoefening, zonder poespas'. Hij volgde de inleidende cursus bij Nico Tydeman en kort na elkaar sesshins bij Nico en Genpo Roshi. Daarna volgde een ango (drie maanden) bij Genpo Roshi in Bar Harbor op Rockefeller Island in de staat Maine. Bij die gelegenheid wilde hij een antwoord krijgen op zijn vraag: Wat is dit leven? Genpo verwelkomde hem met de opwekkende woorden: Welcome, I will grind your mind to pieces. Maurice: 'Het was het klassieke leraar-leerling avontuur: Ik had boeddhisme gestudeerd en Genpo was de ongeletterde zenmeester die mij alle hoeken van de kamer kon laten zien'.
'Maar Bar Harbor werd een 'ontluisterende ervaring'. De door Maurice gepraktizeerde methode om dagelijks op gestructureerde en beredeneerde wijze via kladbloknotities zijn inzichten en antwoorden te verdiepen, leverde niets op'.
'Ik had gestudeerd en geloofde vast in de verstandelijke vermogens van de mens. Nu bleek dat de meest wezenlijke zaken intellectueel niet te vatten waren. Ik begon aan alles te twijfelen. Genpo raadde me aan die twijfel verder uit te nodigen, er als het ware in te springen. Hij spoorde mijn twijfel aan tot ik op een punt kwam waarop ik zei: ik weet het niet, Genpo weet het niet en Dogen en de Boeddha ook niet, niemand weet het. Er was geen antwoord op mijn vraag, de zaak lag open'.
Begin jaren negentig begon Maurice, op verzoek van Nico en met instemming van Genpo, met het opzetten en inrichten van een boeddhistisch studiecentrum dat het theoretisch kader moest bieden voor de zenpraktijk. In cursussen kwamen de boeddhistische geschiedenis en teksten en de plaats van boeddhisme in onze samenleving en tijd aan bod. Ook postmoderne filosofen en hun - mogelijke - relatie met zen werden behandeld. In al deze activiteiten speelde het zoeken naar uiting en vorm van zen in onze tijd en samenleving. De dieperliggende vraag nu is hoe 2000 jaar boeddhistische traditie in teksten en onderricht naar onze tijd en praktijk vertaald kunnen worden, een tijd en praktijk waarin het verlangen om het leven op een andere manier te leren zien, onverminderd aanwezig is.
Voor Maurcie is een centrale vraag hoe de zendo kan bijdragen tot een praktische zentraining die vergelijkbaar is met de traditionele strenge kloostertraining.

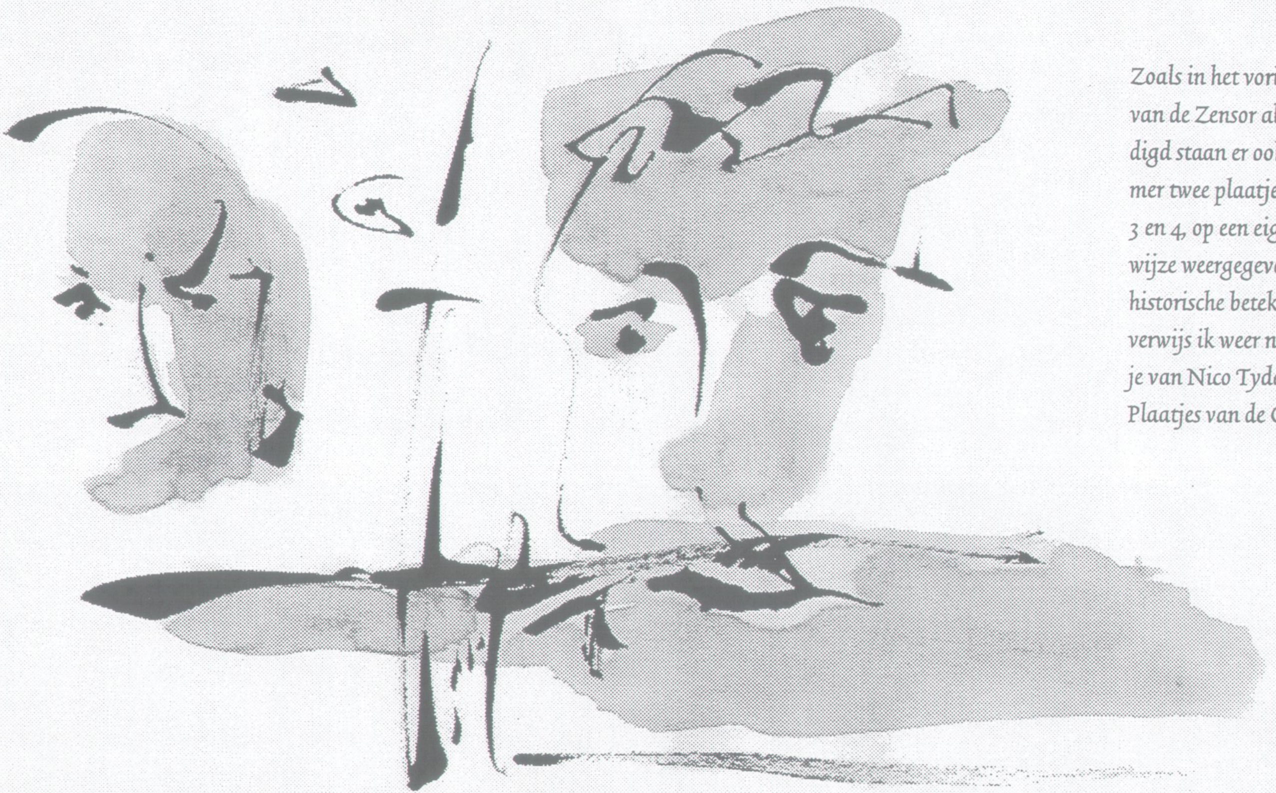
‘Het fundament van de zendo is een volwaardige training bieden in de wereld. Als ik het vergelijk met de traditionele sesshins en trainingen waar de hele dag lang alles draait om zen, zijn we daar nog maar nauwelijks mee begonnen. Wat betekent zentraining in onze dagelijkse praktijk, in de dingen die we de hele dag doen, buiten de korte tijd waarin we dagelijks zitten en in de zendo zijn? Is er een mogelijkheid om je leven ook als een spirituele oefening te gaan zien? Ik zelf wil die kloosterintensiteit in m’n dagelijkse leven hebben. Daarbij spelen vragen hoe werk tot spirituele praktijk kan worden, hoe je dat in relatie tot uiting laat komen enzovoort. In cursussen zijn we daar de afgelopen 2,5 jaar mee bezig geweest en op basis van de ervaringen in Rotterdam en Amsterdam hiermee is er een boek over verschenen. Deze cursus zal in een of andere vorm een vervolg krijgen. Zie het als een eerste verkenning naar zen in het westen’.

Het monastieke zenleven ziet Maurice niet als een optie voor westerlingen. Welke zentraining er in het westen ook zal ontstaan, het zal een directe link met het leven van die westerlingen moeten hebben. Het is nog een vraag hoe belangrijk de vorm zoals die naar ons toe gekomen is, daarbij is. Maurice: ‘Die vorm is wat we nu hebben en waar we zuinig op moeten zijn. Maar de vorm kan nooit blijven zoals die is, in elke cultuur waar het boeddhisme bestaat heeft het een eigen vorm aangenomen. Wij hebben nu boeddhisme in het westen maar dat is heel wat anders dan Nederlands of westers boeddhisme. Wij volgen hier vooral de traditie uit de kloosters, wij imiteren nu. Dat is voor dit moment in orde, je moet ergens beginnen, maar we moeten tegelijkertijd nagaan wat bij ons hoort, wat ons eigen hart daarover zegt’.

‘De traditionele teksten en onderricht bieden een kader waarin het zitten, het leven wordt verdiept. Dat kader moeten we omvormen in een uitdrukking die aan ons appelleert, die ons tot het hart spreekt. Er zijn westerse postmoderne filosofen met een mystieke inslag van wie de teksten ons dieper raken dan de boeddhistische teksten. Dat is ook begrijpelijk omdat hier mensen spreken over eenzelfde ervaring als het boeddhisme maar dan in voor ons aansprekende taal’.

Maurice volgt met belangstelling de experimenten van Genpo Roshi. ‘Ik vind dat Genpo een grote stap heeft gezet en ben benieuwd waar dit toe zal leiden en óf het ergens toe zal leiden. Het geeft in elk geval aan hoe interessant deze tijd is. Eén ding staat vast: verandering kan nooit plaatsvinden zonder de traditie grondig te verkennen en te belichamen. De omvorming kan alleen organisch plaatsvinden, vanuit zentraditie en de zentraining zelf’.

Ben Claessens

Zoals in het vorige nummer van de Zensor al aangekondigd staan er ook in dit nummer twee plaatjes van de Os, 3 en 4, op een eigentijdse wijze weergegeven. Voor de historische betekenis en uitleg verwijs ik weer naar het boekje van Nico Tydeman, De Plaatjes van de Os uit 1983.

Leo de Wolf

Bij een enkel geluid
door het lawaai heen kijken
en daar mij 'zelf' zien.

Ik moet er alles aan doen
om 'het' te pakken te krijgen.

Woorden zijn verpakkingen van de leegte

cœur Sonore.

Ken je dat gevoel? Je bent aan het lezen en opeens wordt je meegezogen. Iets wat je onbewust weet, staat opeens duidelik gedrukt voor je ogen. Het is of je al fietsend een stevige wind in de rug meekrijgt. Dit overkwam me bij het lezen van het boekje van Thomas Cleary *Teaching of Zen.* **Hierin staan korte citaten van Chinese Zenmeesters. Ik was aangekomen bij een vrij uitgebreide lezing van Wei-tse, van wie ik verder helaas niets te weten ben gekomen en daar werd ik opeens meegetrokken. Maar al bij de derde alinea moest ik stoppen want ik begreep er niets meer van. Mijn oog werd getrokken door het opschrift** *Stilstaan en Zien.* **Heel toepasselijk. Om de tekst beter tot me door te laten dringen heb ik het vertaald en hoewel het natuurijk bloedserieus is, wilden mijn lachspieren af en ook meedoen.**

Stilstaan en

"Kalmte en inzicht ontstaan door gedachten te bedaren: de geest van de boeddha's manifesteert zich hierin". Dit gezegde lijkt te wijzen op doen ophouden en observatie, of stilstaan en zien.

De oneindige ruimte waarin al het bestaande terugkeert is van oorsprong verenigd, stil, altijd helder en rustig. Wanneer het in beweging gebracht wordt onder invloed van gebeurtenissen, dan ontstaan er zeeën van bewustwordingen en golven emoties ontspringen op tienduizend manieren.

Zonder stil te staan is er geen mogelijkheid je helderheid te verhelderen en je rust te kalmeren. De wereld van de realiteit die zich openbaart in complete eenheid, is altijd duidelijk en helder wanneer opvattingen en objecten verdwenen zijn: zo gauw het verduisterd wordt door het stof van intellectuele- en gedragsbelemmeringen, verenigen zich de mist van verwarring en wolken van begoocheling in ontelbare vormen. Zonder te zien is er geen mogelijkheid om vanzelfsprekende helderheid aan het licht te brengen.

Wanneer alle onrust is opgehouden en geen enkele rimpeling verrijst, dan zijn ontelbare verschijnselen helder, zonder verwarring, zonder belemmering. Dus zien is niet afgescheiden van stilstaan. Op het moment dat alle verborgenheden zijn opgehelderd en geen verduistering zich voordoet, zijn de tien richtingen leeg, zonder beroering, zonder opwinding. Dus stilstaan is niet anders dan zien.

Stilstaan is als concentratie, zien gelijkt op inzicht. In zoverre we zien door stil te staan, is concentratie de katalysator van inzicht; in zoverre we stilstaan door het zien, is inzicht de basis van concentratie. Wanneer de katalysator van inzicht niet droog loopt, is stilstaan voldoende om de funktie van zien te helpen. Wanneer de basis van concentratie niet ontbreekt, is zien geschikt om de verrichting van stilstaan te bereiken.

zien

Stilstaan zonder zien kan ontaarden in stagnatie; zien zonder stil te staan kan verworden tot louter nieuwsgierigheid.

Stilstaan is natuurlijk het stoppen van beweging, maar het is ook de grondslag van beweging. Dus wanneer men stilstaat zonder te zien, verval je óf in leeg nietsdoen óf er ontstaat verwarring.

Zien is natuurlijk het belichten van het verborgene, maar het is ook de wortel van duisterheid. Wanneer men ziet zonder stil te staan, kun je wegdrijven in gedachtes en reflectie of word je ondergedompeld in illusies. Daarom hebben stilstaan en zien elkaar nodig. Geen van beide kan verwaarloosd worden.

Stilstaan is zo geen totale stilstand; het leunt op beweging en stilte om zijn funktie te onthullen. Dit zien is niet een onafhankelijk zien; het heeft duisternis en helderheid nodig om zijn funktie te manifesteren. Aangezien ze niet boven bereiken en funktioneren zijn, hoe kunnen ze dan 'waarachtig stilstaan' en 'waarachtig zien' genoemd worden?

Wanneer stilstaan en bereiken zonder opzet ontstaan en zien en funktie beiden vergeten zijn, dan zijn ze zowel beweging als kalmte: stilstaan met waarachtig zien; duisternis en licht zijn; zien met waarachtig stilstaan.

Wanneer stilstaan met waarachtig zien beweging en kalmte doen samenvloeien, dan komen honderdduizenden boeddha's in de juiste concentratie temidden van zeeën van gevoel en golven van bewustzijn, welke geen schade toebrengen aan dat wat van nature verenigd en stil is. Wanneer zien met waarachtig stilstaan, duisternis en licht doen samenvloeien, dan belichten de tachtigduizend methoden van oefening (juist) weten temidden van de mist van verwarring en zwermen illusies, welke dan geen belemmering teweeg brengen aan datgene die veroorzaakt dat ideeën en illusies verdwijnen.

Wanneer je op dit punt bent aangeland, dan worden gedachten rustig, zonder met opzet gekalmeerd te worden, kalmte en inzicht komen naar voren zonder opgeroepen te woren. De spirit van de boeddha's verschijnt zonder onthuld te worden. Te proberen om dit te vergelijken met het universum of het licht van duizend zonnen, zou je er verder van vandaan brengen dan de hemel van de aarde is.

Wei-tse.

Programma jan

Ochtendzazen
Elke ochtend, 8 - 9.00 uur.

Avondzazen
Dinsdag, 20 - 22.00 uur, vanaf 11 januari. Onder leiding van Nico Tydeman. Zonder begeleiding: vrijdag, 20 - 21.30 uur.

Vrijdagavond
Zonder begeleiding: 20 - 21.30 uur.

Zen-weekends
Zaterdag 15 - 21.00 uur en zondag 10 - 17.00 uur op 29 / 30 januari en 25 / 26 maart. Kosten: fl. 85,- voor het hele weekend, fl. 50,- per dag, inclusief maaltijden. Opgave vooraf noodzakelijk. Onder leiding van Nico Tydeman.

Zazendag
Zondag 27 februari, 10 - 17.00 uur. Kosten: fl. 30,-. Alleen-maar-zitten.

Zomer City-sesshin
Van 6 t/m 9 juli, 9.30 - 17.30 uur. Kosten hele sesshin: fl. 175,- (of fl. 50,- per dag). Opgave vooraf noodzakelijk. Onder leiding van Nico Tydeman en Meindert van de Heuvel.

Sesshin in de Tiltenberg
Van 24 t/m 28 mei, onder leiding van Nico Tydeman. Opgave en informatie bij De Tiltenberg, tel. 0252 - 517044.

Introductiecursus zenmeditatie
Open avond 20 januari 20.00 uur. Gratis.
Donderdag 27 januari t/m 20 april 18.30 - 20.00 uur. Niet op 2 maart. Kosten fl. 225,-. Onder leiding van Nico Tydeman en Maurice Knegtel. Deze cursus biedt een geleidelijke invoering in de praktijk en theorie van het zen-boeddhisme. De aandacht gaat allereerst uit naar het leren geconcentreerd zitten (zazen) en loopmeditatie (kinhin). Verder komen ter sprake: de motieven om te mediteren, wat we er wel en wat we er niet van kunnen verwachten, de verschillende vormen van concentratie, koan-studie en de rol van de leraar. Er is veel ruimte voor vragen.
De theorie bestaat uit een algemene inleiding tot het boeddhisme. Besproken worden: het levensverhaal van de historische Boeddha, de belangrijkste leerstellingen van het boeddhisme en een beknopte geschiedenis van het zen-boeddhisme.

Vervolg introductiecursus zenmeditatie
Donderdag 27 januari t/m 8 juni, 20.15 - 22.00 uur. Niet op 2 maart, 4 mei, 1 juni. Kosten fl. 225,-.
Onder leiding van Nico Tydeman.
Voor wie een introductiecursus zenmeditatie heeft gevolgd. Een verdieping van de meditatiepraktijk middels zazen, daisan (individueel gesprek) en dharmales.

Je dagelijkse leven als spirituele oefening

Maandag 21 februari t/m 29 mei, 20 - 22.00 uur. Niet op 28 februari, 24 april en 1 mei. Onder leiding van Maurice Knegtel. Cursus met oefeningen en gezamenlijke verkenningen rond de thema's (1) *zelfonderzoek in je dagelijkse functioneren,* (2) *omgaan met verlies, ziekte en dood,* (3) *werk en* (4) *vriendschap, samenleven en andere relaties als spirituele oefening.* De vier thema's worden ingeleid door lezingen die ook toegankelijk zijn voor wie de cursus niet volgt:

21 februari: Het mysterie van het luisteren

In zijn boek *Zelfonderzoek* (Servire 1999) zoekt Maurice Knegtel naar spirituele oefeningen die we in ons dagelijkse leven kunnen beoefenen. Een van de oefeningen die hij beschrijft is luisteren. Knegtel zal het in zijn bespreking van deze oefening hebben over luisteren met je oren en luisteren met je hele lichaam, dualisme en nondualisme, over geluid en stilte en wat daaraan voorbij gaat, en over luisteren zonder te luisteren. De oefening in luisteren geeft inzicht in wat je doet met wat je hoort en brengt je in contact met het mysterie van het luisteren.

20 maart: De impasse

In situaties waarin ik geen kant meer op kan, in het afscheid, het ziekbed, in het aangezicht van de dood, wanneer er geen uitvlucht meer mogelijk is, mijn hoop is vervlogen en de wanhoop streng overheerst, kan deze impasse de 'doorgang' zijn naar het ongeborene, het grenzeloze en alomvattende dat ten diepste en meer nog dan wat ik wil en weet tot mijn leven behoort. Maar dan is niet alleen mijn persoonlijk leven, maar ook mijn spirituele zoektocht op niets uitgelopen en manifesteert zich iets wat ik niet ben en wat ik nooit tot stand kan brengen.
Een lezing over het einde van alle mogelijkheden, over overgave, verlichting en bevrijding.

10 april: Je dagelijkse werk als spirituele oefening

Sinds het ontstaan van het Zen-Boeddhisme in China neemt werk een belangrijke plaats in in de kloostertraining. Naast de zitmeditatie (zazen) en het persoonlijk contact met de leraar of lerares, biedt werk een oefening in overgave en een mogelijkheid om het inzicht in ons leven te verdiepen.

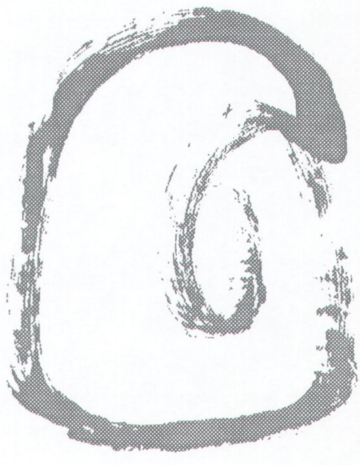
In deze lezing sta ik stil bij werk als een vast onderdeel van de formele Zentraining. Daarna wil ik de vraag trachten te beantwoorden in welke zin het dagelijks werk voor wie niet in een Zenklooster leeft een spirituele oefening zou kunnen zijn.

15 mei: Wie mij aanspreekt
Vriendschap, het samenleven met een partner of relaties met ouders of kinderen bieden een uitstekende mogelijkheid voor spirituele oefening. Wie zich aangesproken weet door de ander laat het andere toe in zijn eigen leven en verliest daarmee deels de greep op zijn eigen bestaan. Dit kan beangstigend zijn, maar ik ken geen grotere vervulling dan deze intieme verbondenheid. In de intimiteit verhoud ik mij tot wat mijn vermogen te boven gaat. Ik kom echter altijd weer terug bij mijzelf.
Vriendschap en samenleven kennen een dynamiek waarin mijn innerlijke houding kan worden gemasseerd. In de eindeloze beweging tussen Ik en wie mij aanspreekt kan de krampachtige greep op mijn leven ontspannen en de hardheid van mijn ideeën worden verzacht.

Kosten hele cursus fl. 200,- of fl. 20,- per lezing.

Magda

Het is zover! Magda haar hartewens is in vervulling gegaan en is vertrokken naar Salt-Lake. Dankzij de gulle bijdragen van Sangha- leden. Magda bedankt jullie hartelijk en zendt haar lieve groeten!

Wil je Zensor blijven ontvangen en heb je nog niet eerder je naam en adres opgegeven, vul dat hier onder in en doe dat in de kopij-doos in de Zendo of stuur het naar het redactieadres.

....

....

....

....

Zensor 9 — winter 2000

Zensor
is het mededelingenblad van het
Kanzeon
Zencentrum
Amsterdam
en een open forum voor de Sangaleden.

Redaktie
Ben Claessens
Henk van der Geest
Ilse de Koeijer
Corrie Koppedraijer
Leo de Wolf

Opmaak
Jules van der Waals

Redaktie-adres
Rapenburgerplein 5
1011 va Amsterdam
tel 020 6248312
fax 020 4213885
e-mail kopa@xs4all.nl

Kopij
Zo mogelijk op disquette inleveren bij een van de redactieleden of in de kopijdoos in de zendo. Het kan ook worden gestuurd naar het redaktie- of e-mailadres.

